

รูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน The Model of Buddhist Dissemination to Generation Groups in Contemporary Society

ปฐมา ทรัพย์สังข์*

พระเมธาวันยรรส*

พระศรีวินยาภรณ์, ดร.*

บทคัดย่อ

คุชณินพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน 3. เพื่อเสนอรูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Designs) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ และเอกสารตำราวิชาการ สอดถามกับกลุ่มตัวอย่างในคน 4 เจเนอเรชัน จำนวน 136 คน และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน 14 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันผู้เผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนามีทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ทั้งเทศน์สอนโดยตรงและสอนผ่านสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้ เช่น หนังสือธรรมะ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ คลิปวิดีโอ บทความ ข้อความสั้น ๆ ประกอบรูปภาพในโซเชียลเน็ตเวิร์ค รวมไปถึงการจัดกิจกรรมค่ายธรรมะด้วย ซึ่งแนวทางการสอนของผู้เผยแผ่จะดึงดูดกลุ่มผู้ฟังที่ชอบแนวทางนั้น ส่วนความสนใจของผู้ฟังนั้นมีส่วนในการกำหนดแนวทางการสอนและการเลือกเนื้อหาของผู้เผยแผ่ด้วย ทั้งนี้ผู้เผยแผ่ต่างทำหน้าที่เผยแผ่คำสอนตามแนวทางที่ตนเองถนัด ไม่ได้มีความร่วมมือในการเผยแผ่อย่างเป็นรูปธรรม รูปแบบการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยควรให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็นผู้สอนที่ควรศึกษาคำสอนนำมาพัฒนาคุณธรรมของตน และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการ

*นักศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail. patama@gmail.com, โทร. 083-2991606

*รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

*พระศรีวินยาภรณ์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เผยแผ่ เนื้อหาคำสอนควรเป็นเนื้อหาที่ผู้ฟังสนใจ ปรับให้เหมาะกับบุคลิกภาวะของผู้ฟังในแต่ละเจนเนอเรชัน ทำให้เกิดความประทับใจ คลายข้อสงสัยและสามารถนำหลักคำสอนไปใช้แก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาชีวิตและจิตใจให้ดีขึ้น สื่อและวิธีการที่ใช้ควรเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มคนได้ง่าย ไม่ซับซ้อน การเผยแผ่ต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้เผยแผ่ที่รู้จักยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนทั้งสื่อและวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง ดังรูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน คือ EPIE Model

คำสำคัญ รูปแบบการเผยแผ่ คำสอนในพระพุทธศาสนา ช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน

ABSTRACT

The dissertation on “The Model of Buddhist Dissemination to Generation Groups in Contemporary Society” aims to 1) study the state of Buddhist dissemination in contemporary society, 2) develop the pattern of Buddhist dissemination to generation groups, and 3) propose the model of Buddhist dissemination to generation groups in contemporary society. The mixed methods design was used. The tools for collecting data were primary source analysis from Buddhist Canon and academic documents, questionnaires administered to the sample groups of 4 generations consisting of 136 people, and in-depth interview with 14 Buddhist dissemination experts.

The results of the research were at present, both monks and lay people have responsibility for disseminating the Teachings of the Buddha to people in society. Without substantial collaboration, Dhamma distributors generally have their own way to perform their task of Dhamma dissemination. They give sermon in person or through available social media channels such as Dhamma books, TV programs, radio programs, VDO clips, articles, short texts incorporated with illustrations shared on social media, and Dhamma camps. Each type of means is compatible with different groups of receivers. However, characteristics of media senders and receivers mutually influence each other. The Dhamma distributors’ teaching styles attract particular group of receivers whereas the receivers’ preference partially directs Dhamma distributors’ teaching styles. The model of Buddhist dissemination should emphasize on every factor. Dhamma distributors should learn Buddhist teachings to develop their own morals and improve their knowledge on technology essential for dissemination. The content should be relevant to audience interests, and adjusted to suit with the maturity of each generation. These would impress receivers, eliminate their doubts,

and encourage them to apply Buddhist doctrines in real life to overcome obstacles and improve their mind and body. Media and methods used should be simple and easily accessed. The dissemination requires agile experience of Dhamma distributors, appropriate media channels, and methods to serve receivers' needs according to EPIE Model which is the model of Buddhist dissemination to generation groups in today's society.

Keywords: Model of dissemination, Buddhist Teaching, Generation groups in contemporary society

ความสำคัญและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สืบทอดคำสอนมายาวนานนับพัน ๆ ปี พระพุทธเจ้าและสาวกของพระองค์ได้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนไปสู่คนในสังคม หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นอภิปรัชญา ไม่จำกัดกาลเวลาในการศึกษา เมื่อศึกษาแล้วย่อมเกิดผลดีกับผู้ปฏิบัติตามคำสอน แม้กาลเวลาไม่อาจเปลี่ยนแปลงความจริงของคำสอน แต่กาลเวลาที่ผ่านไปทำให้สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมและลักษณะของผู้รับฟังคำสอนเปลี่ยนแปลง การพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้คนในสังคมแต่ละรุ่นแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกันทางความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมการแสดงออก เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ การเผยแผ่คำสอนจึงมีวิธีการถ่ายทอดแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้น ทำให้เห็นถึงพัฒนาการหรือการปรับตัวในด้านการใช้สื่อเพื่อสื่อสารหรือถ่ายทอดธรรมะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการรับรู้ของคนในสังคมแต่ละรุ่นที่ไม่เหมือนกัน การไหลบ่าทางวัฒนธรรมผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้พฤติกรรมการรับรู้ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนในอดีต คนรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่คนรุ่นพ่อแม่ไม่เคยมี จึงมีลักษณะการรับรู้ที่เปลี่ยนไป เพียงแค่การเทศน์สอนโดยพระสงฆ์ หรือการอ่านหนังสือธรรมะที่มีแต่ตัวอักษร มีเนื้อหาหรือคำที่เข้าใจยาก อาจจะไม่ตอบโจทย์หรือไม่ตรงกับลักษณะการรับรู้ของคนรุ่นใหม่เหล่านี้ ทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายและปฏิเสธที่จะรับฟังธรรมะจนกลายเป็นทัศนคติด้านลบในเรื่องของคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงมีความจำเป็นที่ผู้ถ่ายทอดธรรมะควรศึกษาเทคโนโลยีและเทคนิคการสื่อสารในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะการรับรู้ของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

สังคมที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง เนื่องจากการคิด การพูด และการกระทำที่แตกต่างหลากหลาย อันเกิดมาจากการประเพณีและทัศนคติให้คุณค่าถูกผิด ดีชั่ว ควรไม่ควรที่แตกต่างกันของคนแต่ละช่วงวัยที่ถูกหล่อหลอมมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยีที่ไม่เหมือนกัน ทำให้การแสดงพฤติกรรมบางอย่างของคนรุ่นหนึ่งขัดต่อความรู้สึกและการให้คุณค่าของคนอีกรุ่นหนึ่ง ยิ่งเมื่อเทคโนโลยีล้ำหน้าแต่ละเลยหลักธรรมคำสอน ห่างไกลจากพระพุทธศาสนา บรรทัดฐานในการตัดสินใจจึงไม่ได้อิงหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกัน วินัยย่อหย่อน ความเคารพไม่มี ความอดทนเจือจาง ก่อให้เกิดความขัดแย้งและสะสมจนกลายเป็น

ปัญหาเรื้อรังในสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีทางแก้ที่ปรากฏอยู่ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาแต่ยังไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้คนในสังคมห่างไกลจากพระพุทธศาสนา เช่น การลดความสำคัญและทอดถอนวิชาพระพุทธศาสนาออกจากสถาบันการศึกษา ค่านิยมและความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการศึกษาพระพุทธศาสนาว่าเป็นของโบราณ ล้าสมัย เข้าใจยาก คร่ำครึ เหมาะแก่ผู้สูงวัย รวมไปถึงไม่สร้างแรงจูงใจ ยกย่องผู้ที่ทำความดี ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาพัฒนาตนเองและสร้างสิ่งที่มีประโยชน์ให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น ถ้าปล่อยให้สภาพการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไป การแก้ไขปัญหาสังคมคงจะเป็นไปได้ยาก เพราะผู้ที่ตระหนักและเห็นคุณค่าของหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา สามารถน้อมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหของตนเองได้นั้นนับวันจะลดน้อยถอยลง จึงจำเป็นที่ผู้เผยแผ่จะต้องสร้างจิตสำนึกและทัศนคติด้านบวกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนทุกช่วงวัย (เจนเอนเรชั่น) หาวิธีการที่จะโน้มน้าวหรือชักชวนให้คนในสังคมทุกช่วงวัยหันมาสนใจศึกษาคำสอนในพระพุทธศาสนา และนำคำสอนนั้นไปปฏิบัติตาม ซึ่งวิธีการเหล่านั้นจะได้ผลต้องคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ตามธรรมชาติของคนแต่ละกลุ่มช่วงวัยเป็นปัจจัยสำคัญด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอรูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทราบถึงหลักการ วิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้กับกลุ่มคนวัยต่าง ๆ
2. ทราบถึงรูปแบบหรือวิธีการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรภายใต้สภาพสังคมในปัจจุบัน
3. สามารถบูรณาการหารูปแบบและองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมในเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับคนในแต่ละช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Designs) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ที่เกี่ยวข้องการถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนา เอกสารทุติยภูมิ คือ ข้อมูลจากตำรา หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ทำแบบสอบถามคนในแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับผู้เผยแพร่ เนื้อหาคำสอนที่สนใจ สื่อและวิธีการที่ดึงดูดให้สนใจศึกษาคำสอนในพระพุทธศาสนา
3. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเผยแพร่และเทศน์สอน จำนวน 14 รูป/คน ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
4. สรุปผล โดยวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ระหว่างผลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร ผลที่ได้จากการทำแบบสอบถาม และผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
5. นำเสนอรูปแบบการเผยแพร่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยทั้งในส่วนของการสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการพิจารณาการเผยแพร่คำสอนพระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบันตามองค์ประกอบของการสื่อสาร 4 องค์ประกอบคือ ผู้สอน เนื้อหาในการสอน สื่อที่นำมาใช้ และผู้รับสาร โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

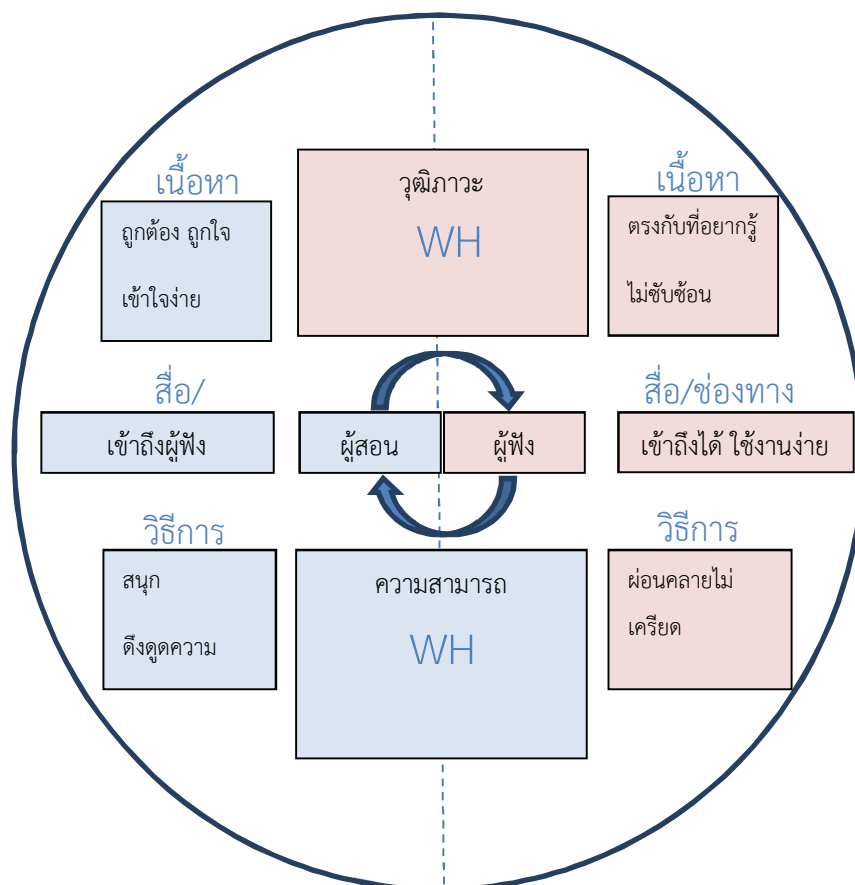
ในด้านของผู้สอน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 เจเนอเรชันและผู้ทรงคุณวุฒิในการเผยแผ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้สอนต้องมีความประพฤติดีเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างทางคุณธรรม มีองค์ความรู้และประสบการณ์ทั้งทางด้านปริยัติและปฏิบัติ สอนเป็นขั้นตอน เข้าใจง่าย สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดศรัทธาและอยากปฏิบัติตาม ทั้งนี้ผู้สอนต้องศึกษาผู้ฟัง และเลือกเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดให้เหมาะสมกับผู้ฟังแต่ละกลุ่ม ในด้านการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ฟังของผู้สอนนั้นมีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ในเชิงรับจะเป็นแสดงธรรมในวัดและการรับเชิญจากบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ให้ไปบรรยายธรรม ส่วนเชิงรุกจะเป็นนำเสนอโครงการเกี่ยวกับธรรมะให้กับผู้บริหารโรงเรียนหรือองค์กรต่าง ๆ รวมไปถึงการนำเสนอเนื้อหาธรรมะผ่านทางพื้นที่สื่อของตนเองตามความถนัดโดยนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ในส่วนของคำสอนหรือเนื้อหาธรรมะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกเจนเนอเรชันสนใจศึกษาคำสอนที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด รองลงมาคือ คำสอนที่นำไปใช้ในการทำงานและพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น และคำสอนเพื่อการเจริญสมาธิภาวนา ตามลำดับ ทั้งนี้ความชอบของเนื้อหาคำสอนในพระพุทธศาสนา ผ่านการอ่าน การฟัง และการดูสื่อธรรมะพบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบอ่านหนังสือธรรมะ ฟังและดูเนื้อหาธรรมะ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติหรือประวัติการสร้างบารมีของพระพุทธเจ้าและพระสาวกมากที่สุด รองลงมาคือนิทานชาดก คำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ธรรมปฏิบัติหรือสมาธิภาวนา พระอภิธรรม และพระสูตร ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างทุกเจนเนอเรชันมีความเห็นว่า ในปัจจุบันเนื้อหาธรรมะที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ มีความถูกต้อง มีแหล่งอ้างอิงชัดเจน ภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดเข้าใจง่าย เนื้อหาธรรมะมีสาระและ

ประโยชน์ รูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาธรรมะผ่านสื่อต่าง ๆ มีความสวยงาม น่าสนใจ น่าติดตาม สอดคล้องกับความเห็นของผู้เผยแผ่ว่า เนื้อหาที่จะนำไปสอนต้องน่าสนใจ เป็นกระแสอยู่ในสังคม ตรงตามความต้องการของผู้ฟัง เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เนื้อหาต้องถูกต้องชัดเจน เป็นรูปธรรมนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยจะพิจารณาเลือกจากความสนใจและความอยากรู้ของผู้ฟังแต่ละกลุ่มเจเนอเรชันเป็นหลัก

ในด้านสื่อที่ใช้ในการเผยแผ่ จากมุมมองของผู้ฟังให้ความเห็นว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมมากที่สุดในการนำมาใช้เพื่อเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนา รองลงมาคือ Facebook และเว็บไซต์ ตามลำดับ สำหรับความเห็นที่มีต่อสื่อที่นำมาใช้ในการเผยแผ่ในปัจจุบันในด้านต่าง ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างทุกเจเนอเรชันมีความเห็นว่า สื่อธรรมะในปัจจุบันมีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัย และเนื้อหา ทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมีความเห็นว่าสื่อธรรมะในสื่อสังคมออนไลน์นั้นเข้าถึงได้ง่าย ส่วนมุมมองของผู้เผยแผ่เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการเผยแผ่นั้นมีความเห็นว่า ควรเลือกใช้สื่อหรือช่องทางที่เข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย เป็นสื่อที่คนในแต่ละกลุ่มคุ้นเคยและใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

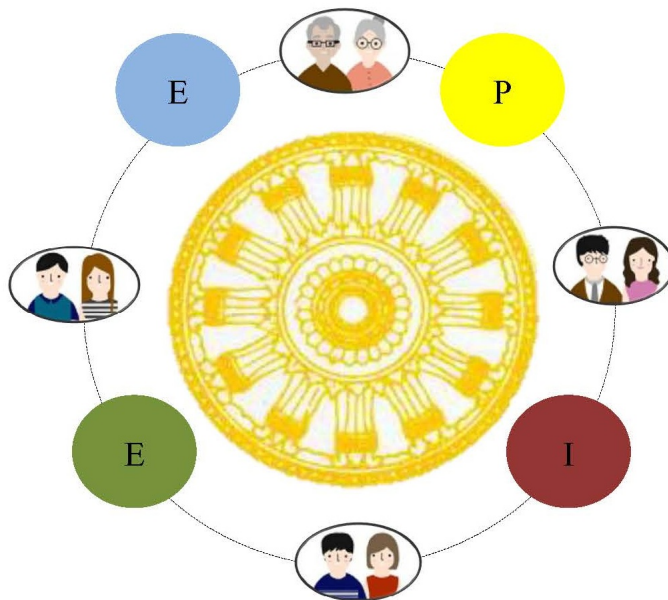
นอกจากนั้นวิธีการในการนำเสนอเนื้อหาคำสอนยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทุกเจเนอเรชันมีความเห็นว่า เทคนิควิธีการที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะในปัจจุบันทำให้เข้าใจเนื้อหาธรรมะได้ง่ายขึ้น ไม่น่าเบื่อ กระตุ้นให้เกิดความสนใจศึกษาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมธรรมะ ส่วนในมุมมองของผู้เผยแผ่มีความเห็นว่า วิธีการในการนำเสนอเนื้อหานั้นต้องน่าสนใจ สนุก ดึงดูดใจผู้ฟังให้เข้ามาดู มาฟัง หรือร่วมกิจกรรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมปัจจุบันและการพัฒนา รูปแบบจากผู้ฟังและผู้เผยแผ่

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุคปัจจุบันมีจุดร่วมกันที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นเครื่องมือ ช่วยให้ผู้เผยแผ่สามารถนำคำสอนในพระพุทธศาสนาไปสู่การรับรู้ของคนในสังคมได้หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ผู้เผยแผ่ต้องพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมเป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่พึ่งแห่งศรัทธา เนื้อหาสาระคำสอนที่นำมาถ่ายทอดต้องมีความถูกต้อง สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาของคำสอนได้ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย รวมไปถึงวิธีการและสื่อที่ใช้ต้องทันสมัย มีความหลากหลายส่งเสริมให้เนื้อหาคำสอนนั้นเข้าใจได้ง่าย ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้ฟัง จากการวิจัยจึงได้องค์ความรู้ที่เป็นรูปแบบของการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมปัจจุบัน คือ EPIE โมเดล ดังแสดงไว้ข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 2 EPIE Model หมายถึง รูปแบบการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนาตามช่วงวัยในสังคมยุค ปัจจุบัน

โดย EPIE Model สามารถอธิบายได้ดังนี้

Emotional Justice ใช้ตัวย่อว่า E หมายถึง การตัดสินใจด้วยอารมณ์ หรือการใช้อารมณ์นำในการตัดสินใจของผู้ฟังว่าจะเลือกรับสารที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาจากผู้สอนหรือไม่ โดยเลือกจากความชอบ ความถูกใจในตัวผู้สอน ความดึงดูดใจของเนื้อหาและวิธีการนำเสนอของผู้สอน

Push Botton ใช้ตัวย่อว่า P หมายถึง วิธีการที่จะเข้าถึงผู้รับสารต้องง่ายและรวดเร็ว มีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน เนื้อหาต้องถูกทำให้ง่าย กระชับ ตรงประเด็น มีสาระให้ผู้ฟังนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนานิสัยและจิตใจได้

Impression ใช้ตัวย่อว่า I หมายถึง ความประทับใจนำไปสู่อารมณ์ที่ชอบ ถูกใจของผู้ฟัง ความประทับใจ เชื่อใจในตัวผู้สอนที่มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ น่าเคารพ มีความรู้ มีความเป็นมิตร น่าเข้าใกล้ ความประทับใจในเนื้อหาคำสอนที่น่าสนใจตรงกับความต้องการของผู้ฟัง แปลกใหม่แต่ใกล้ตัวเกี่ยวข้องกับตัวผู้ฟังสามารถนำเนื้อหาสาระไปพัฒนาตนเองหรือแก้ไขปัญหาชีวิตได้ และความประทับใจในสื่อและวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดที่เข้าถึงได้ง่ายเหมาะกับบุคลิกภาวะของผู้ฟัง

Experience ใช้ตัวย่อว่า E หมายถึง ประสบการณ์ของผู้สอน ผู้สอนต้องศรัทธาในพระพุทธศาสนา ศึกษาหลักคำสอนและนำมาปฏิบัติจนเกิดผลกับตนเองก่อน จึงนำหลักธรรมะที่ทำให้เข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติตามได้ และรับรองผลของการปฏิบัติแล้วนั้นไปถ่ายทอดให้ผู้ฟัง นอกจากนี้ผู้สอนต้องมีทักษะในการสื่อสาร ใช้ภาษาที่กลุ่มผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย รู้หนักเบาในการถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนา

EPIE Model ทำให้เห็นภาพและทิศทางของการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญต่อความต้องการของผู้ฟังที่สนใจอยากรู้เกี่ยวกับเนื้อหาคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ทำให้ผู้ฟังคลายข้อสงสัยและสามารถนำหลักคำสอนและวิธีการต่าง ๆ ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตรวมถึงการพัฒนาชีวิตและจิตใจให้ดีขึ้น นั่นคือ เติมสิ่งที่ผู้รับขาด ให้ในสิ่งที่ผู้รับต้องการ อีกทั้งการนำความรู้ในพระพุทธศาสนาเผยแผ่ต้องปรับเนื้อหาความรู้ให้เข้าใจ เหมาะกับบุคลิกภาวะของผู้ฟัง ซึ่งต้องผ่านกระบวนการศึกษา ไตร่ตรองพิจารณา และทดลองปฏิบัติของผู้เผยแผ่ก่อนที่จะนำมาเผยแผ่ด้วยสื่อหรือช่องทางที่เข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย รวมไปถึงวิธีการที่เหมาะสมต่อผู้ฟังด้วย ดังนั้นในการเผยแผ่ต้องอาศัยความสมดุล รู้จักยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนทั้งสื่อและวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังโดยที่ผู้สอนก็ต้องพัฒนาตนเองควบคู่ไปด้วยทั้งทางด้านคุณธรรมและความรู้ที่ตนมีต่อคำสอนในพระพุทธศาสนา ต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกด้าน

โดยสรุปการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่นักเผยแผ่กระทำมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน และยังคงต้องกระทำต่อไป ทั้งนี้รูปแบบในการเผยแผ่คำสอนได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สภาพสังคม และวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตของผู้คนที่มีความหลากหลายทางเจเนอเรชัน หน้าที่ของผู้เผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนา คือ ต้องวิเคราะห์หาเนื้อหาคำสอนที่โดนใจผู้ฟัง วิธีการที่คนแต่ละเจเนอเรชันชอบหรือสนใจ สื่อหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารที่คนในแต่ละเจเนอเรชันใช้และคุ้นเคย เพื่อนำสิ่งที่สนใจเป็นตัวนำทางเพื่อนำคำสอนในพระพุทธศาสนาหรือธรรมะเข้าไปถึงกลุ่มคนเหล่านั้น ทำในสิ่งที่ผู้เผยแผ่ถนัด มี

ความพร้อมทั้งเครื่องมือเทคโนโลยี ความรู้ความสามารถ รวมไปถึงทีมงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน และต้องทำซ้ำ ๆ ต่อยำจนคำสอนหรือธรรมะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนทุกช่วงวัยในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

องค์กรคณะสงฆ์หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ควรให้ความสนใจและจริงจังกับการผลิตนักเผยแผ่ผู้มีความรู้ความสามารถ มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งสอนการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งนักเผยแผ่ควรเผยแผ่หรือนำความรู้ในพระพุทธศาสนามาถ่ายทอดให้กับคนในสังคมไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความชอบ ความสนใจ ความต้องการ ความคาดหวังของคนในแต่ละเจนเนอเรชันที่มีต่อเนื้อหาองค์ความรู้ในพระพุทธศาสนาที่เจาะจงลงไปเชิงลึก
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบวิธีการต่าง ๆ ในการนำเสนอเนื้อหาความรู้ในพระพุทธศาสนาว่ามีผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด และวิธีการเหล่านั้นเหมาะสมกับคนในเจนเนอเรชันใด
- 3) ควรศึกษาเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับรูปแบบของสื่อที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนาว่าสื่อเหล่านั้นเหมาะสมหรือใช้ได้ผลดีกับคนในเจนเนอเรชันใด

บรรณานุกรม

- กรกต ชาบัณจิต,เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และภิกษุ กัลยาณมิตร. (2556). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก.วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 7(2), 56-67.
- กรมประชาสัมพันธ์, Generation กับพฤติกรรมกรรมการรับข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562 จาก http://edoc.mrta.co.th/HRD/Attach/1566372710_1.pdf
- กาญจนาภรณ์ ปรธาดุ. (2560). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย : การยืนหยัดและท้าทายในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2548 – 2558). วารสารพุทธจิตวิทยา, 1(1), 35-48.
- คงจิต ชินสิญจน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ทีมข่าวศาสนา ไทยรัฐออนไลน์. (2560). อีเลิร์นนิ่งธรรมศึกษา มิติใหม่วงการคณะสงฆ์ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน พระพุทธศาสนา. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1143670>
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2550). การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เจริญสุข. (2554). การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุบผา เมฆศรีทองคา และขจรจิต บุณนาค. (2557). พฤติกรรมการบริโภคข่าวผ่านสื่อเฟซบุ๊กของคนต่างวัยในสังคมไทย, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 230-247.
- ประยูร วงศ์จันทร์,ดร. (2552). พุทธวิธีการสอนจริยธรรม. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 29(3), 167.
- พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ฐานาน). (2560). กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน, วารสารวิชาการธรรมทัศน์, 11(3), 211-223.
- พระครูสิริธรรมบัณฑิต (ภาณุวัฒน์ แสนคำ), พระครูพิพิธสุตาทร (บุญช่วย สิริธโร), พูนชัย ปันธิยะ.(2564). รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2),160-170.

พระมหาลิขิต คำหงษา.(2550). การสอนยึดเด็กเป็นศูนย์กลางตามแนวพุทธศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก www.mcu.ac.th.

มนัสวี ศรีนนท์. (2561). ทฤษฎีเจเนอเรชันกับกรอบวิธีคิด, วารสารศึกษาศาสตร์ มมร., 6(1), 364-373.

รชต แห่ล่งสิน,นาวาเอก. (2555). บูรณาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทด้วยเทคนิคหลังนวยุค. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สิริวรรณ ไมตรีจิต. (2555). พุทธจิตวิทยาการสอนในพระไตรปิฎก.ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักข่าวอิสรา. (2555). 7 พฤติกรรมการสื่อสารคนรุ่น Y. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563จาก: <https://www.isranews.org/isranews-article/7024-7-y.html>

อดิพล เอื้อจรัสพันธุ์. (2561). พฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเงินเนอเนชั่นเอ็กซ์ และเงินเนอเรนวาย, วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 6(1), 59-65.

Cybervanaram. (2554), พระพุทธศาสนากับปัญหาที่ทำลายในปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อ11 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.cybervanaram.net>